

den je proto rozhodným pro určení dalších důsledků, mezi nimi i kursu měny. Záleží proto na poškozeném, by uplatňoval co nejrychleji náhradní nárok, chce-li se vyhnouti ztrátám, vyplývajícím z případného poklesu kursu v případě, že obecná obchodní hodnota je vyjádřena v cizí měně. Vyžaduje toho zásada slušnosti vůči dráze, by v případě, že kurs cizí měny rychle klesá, nebyly náhradní nároky uplatňovány teprve na konci reklamační lhůty, neboť byla by tím odňata dráze možnost uplatnění případné postihové nároky proti cizí dráze v čas, t. j. dokud kurs příliš nepoklesl v poměru k počátku reklamační lhůty. Z těchto důvodů nelze však přistoupiti na názor žalované strany, že by postačil kurs dne výplaty a že by poškozená strana měla se spokojiti s úroky z prodlení. Odporovalo by stejné zásadě slušnosti, kdyby dráze byla dána volnost bez ohledu na klesající kurs vyříditi reklamaci na př. po uplynutí více než 9 měsíců, jako v tomto případě, a nahraditi straně pouze úroky z prodlení, ač plnění samo uplynutím delší doby stalo se takřka bezcenným, což přirozeně platí potom i o těchto úrocích. Podle této zásady bylo rozhodnuto i v této sporné věci. Přísluší proto žalobci jako náhrada škody za ztracené zboží částka v Kč rovnající se částce 23.580 Krak. podle kursu jich v den reklamace, t. j. 7. října 1920. Částku tuto nebylo možno hned stanovit, ježto kurs ten musí býti dodatně zjištěn. Nebylo proto možno ve věci ihned rozhodnouti a to ani zamítnutím žaloby ohledně nezjištěné dosud částky, o niž sníží se zažalovaná částka přepočtením na nižší kurs, ježto snížení zažalované částky může mít význam pro výměru útrat sporu. Bylo proto nutno rozsudek zrušiti a naříditi doplnění sporu zjištěním kursu v den reklamace a výměrou náhrady škody podle tohoto kursu.

Čís. 2567.

Zaopatřovací požitky bývalých zaměstnanců na velkém majetku pozemkovém (zákon ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n.).

Zákonem ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n., nebyl teprve založen nárok na zaopatřovací požitky; dovolávati se ho může pouze ten, kdo již má právní důvod pro nabytí pense.

(Rozh. ze dne 2. května 1923, Rv I 1485/22.)

Žalobce byl od 1. listopadu 1877 zaměstnán jako volák na velkostatku žalovaného a konal službu a pobíral plat ještě v době podání žaloby i za sporu. Žalobu, již se domáhal na zaměstnavateli zaopatřovacích požitků dle zákona ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n. o b a n i ž š í s o u d y zamítly. D ů v o d y: Odvolatel napadá rozsudek prvního soudu jednak proto, že podle jeho mínění prováděcím nařízením k zákonu ze dne 18. března 1921 čís. 130 sb. z. a n. bylo přiznáno právo na zaopatřovací požitky všem zaměstnancům velkostatku, kteří mají 35- pokud se týče 40letou nepřetržitou službu, jednak proto, že prý, kdyby tu předpokladu toho nebylo, žalobce přece nabyl nároku na placení pense nebo provisi podle §u 1 odstavec b) cit. zákona, poněvadž jest pokládati mzdu, která se mu nyní platí, za pensi, pokud se

týče provisi nebo plat z milosti, žalobce tudíž ho používal před platností zákona. Žádného z těchto případů tu není. Neboť prováděcí nařízení zákon jediné vysvětluje a nemůže prováděcí nařízení zákon měniti nebo doplniti. Zákonem ze dne 18. března 1921 čís. 130 sb. z. a n. nebyly zaopatřovací požitky bývalých zaměstnanců na velkostatku ani zavedeny ani utvořeny. Zákon upravuje jediné již přiznané nebo v době platnosti zákona co do nároku již nabyté zaopatřovací požitky ohledně jejich výše. Z toho jde, že zákon týká se jen toho, kdo v době platnosti zákona již takových zaopatřovacích požitků požíval aneb toho, kdo měl buď ze zákona nebo ze smlouvy na ně nárok, že se však zákon netýká zaměstnance, jenž v době platnosti zákona nároku takového ani ze zákona ani ze smlouvy nenabyl. Na tom prováděcí nařízení ničeho nezměnilo a nemohlo změniti. Též prováděcí nařízení předpokládá, že tu již byl zákonný neb smluvní nárok za zaopatřovací požitky. Okolnost, že zákon v §u 1 a) ohledně tam uvedených zaměstnanců platy z milosti i provisi a pod. staví na roveň zaopatřovacím požitkům, které byly placeny na způsob pense, že toho však nečiní v §u 1 odst. b), má svůj základ v tom, že nabytý nárok na plat z milosti podle povahy věci neexistuje a existovati nemůže, poněvadž dar z milosti plyne právě z milosti a nemůže se tudíž zakládati na zákoně nebo smluvní povinnosti. Žalobní nárok však není odůvodněn ani podle ustanovení zákona ze dne 18. března 1921 čís. 130 sb. z. a n. Podle bezvadných zjištění prvního soudu je žalobce ještě ve službách a bere nyní ještě odměnu za služby, které koná. Nerozhoduje jakost těchto služeb a vychází tudíž odvolatel ve svých vývodech z předpokladů, které odporují zjištěním prvního soudu, označuje mzdu žalobce, kterou nyní bere, jako provisi pokud se týče plat z milosti.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Rozhodným pro uplatňovaný nárok dovolatele jest, by mu mohl vůbec vzejíti nárok dle zákona ze dne 18. března 1921 čís. 130 sb. z. a n., aby měl nárok na jakékoliv odpočivné požitky ať ze smlouvy, ať ze zákona, a pak aby nastala některá z podmínek §u 1 zákona. V tom směru však dovolatel ve sporu vůbec ani netvrdil, že jeho zaměstnavatel byl mu povinen ze smlouvy nebo z nějakého dřívějšího zákona po uplynutí určitého počtu služebních let tyto požitky poskytovat, nýbrž shledává, že nárok jeho jest založen zákonem ze dne 18. března 1921 čís. 130 sb. z. a n. Než tu již nižší stolice právem odůvodnily nesprávnost tohoto názoru, proč se k důvodům těm poukazuje. Nesprávnost žalobcova názoru vyplývá však také z jasného znění zákona, jenž v § 1 lit. b) činí nárok ten závislým na podmínce, že bývalí zaměstnanci na velkém majetku pozemkovém »n a b y l i nároku na vyplácení pense nebo provise dříve, nežli počal tento zákon působiti.« Z tohoto ustanovení nelze dojíti k jinému názoru, než že ten, kdo se chce dovolávat tohoto zákona, musí již míti důvod k vyplácení pense, a že ustanovením tím nikterak neměl býti takový důvod teprve utvořen. Tomu svědčí i prováděcí nařízení k tomuto zákonu ze dne 13. května 1921 čís. 189 sb. z. a n. (k § 1

lit. b), tak i důvodová zpráva. Neměl-li tedy dovolatel nároku na odpočivné požitky ani ze zákona ani ze smlouvy, ani podle zvyklostí, nemůže se shora citovaného zákona dovolávat, to tím méně, když dle zjištění nižších soudů žalobce až do podání žaloby a potom i dále nepřerušeně jest jako volák ve službě u žalovaného.

Čís. 2568.

Nelze žádati náhradu za to, že prý se zmenšila cena zapůjčené lenošky tím, že v ní někdo zemřel. Jde tu pouze o zmenšení ceny osobní oblíby.

(Rozh. ze dne 2. května 1923, Rv I 1489/22.)

Žalobce (čalouník) zapůjčil žalované lenošku, již používal pak manžel žalované a také v ní zemřel. Po vrácení lenošky v poškozeném stavu domáhal se žalobce zaplacení celé hodnoty lenošky, ježto prý se stala bezcennou tím, že v ní zemřel manžel žalované a jest proto neprodejnou. **Procesní soud** **prvé stolice** přiznal žalobci pouze odškodnění za poškození lenošky, **odvolací soud** uznal dle žaloby.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

Důvody:

Dle §u 1323 obč. zák. má žalobce proti žalované nárok, by poškozenou lenošku uvedla v předešlý stav. Dle znaleckého posudku jest to možno a vyžaduje to nákladu 1200 Kč. Právem tudíž odsoudil první soud žalovanou k zaplacení této částky po srážce již zaplacených 500 Kč. Minění odvolacího soudu, že žalovaná jest povinna, nahraditi žalobci též další škodu, kterou trpí tím, že se lenoška stala neprodejnou, protože na ní zemřel manžel žalované, nelze přisvědčiti. Byla by sice dle §u 979 obč. zák. povinna, nahraditi i škodu nahodilou, kdyby k ní byla dala podnět protiprávním jednáním (§ 965 obč. zák.), avšak zpravidla jest škodu nahraditi podle obecné ceny věci, to jest dle užitku, ježž věc dle času a místa obyečně a vůbec vydává. Že tato cena lenošky nebyla zmenšena tím, že někdo na ní zemřel, jest jasno. Jest sice možno, jak míní odvolací soud, že mnohý by se štítil, používati lenošky, o které ví, že v ní zemřel člověk, ale tato okolnost nemůže přijíti v úvahu s hlediska obecné ceny lenošky, nýbrž jen s hlediska ceny osobní oblíby. Za tuto lze dle §u 1331 obč. zák. žádati náhradu jen, byla-li škoda způsobena činem v trestním zákoně zapovězeným nebo spáchaným ze svévole a škodolibosti. Těchto předpokladů zde není a jest tedy nárok na náhradu této škody, i kdyby tu byla, vyloučen.

Čís. 2569.

V úpadkovém řízení dlužno zpravidla uplatňovati odpůřčí nárok žalobou na plnění do úpadkové podstaty. Jest však přípustna i pouhá žaloba určovací, ale jen za podmínek §u 228 c. ř. s.

(Rozh. ze dne 2. května 1923, Rv I 1540/22.)